

ΑΝΩΤΑΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΤΟ MANAGEMENT
ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΕΚΟΥ
Αναπληρωτή Καθηγητή της Α.Β.Σ.Θ.

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΠΟΥ ΕΚΦΩΝΗΘΗΚΕ ΤΗΝ 25η ΜΑΡΤΙΟΥ 1988
ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΛΕΤΩΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΠΡΟΤΑΣΣΕΤΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΗ
ΤΗΣ ΠΡΥΤΑΝΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
Κας ΜΑΡΙΑΣ ΝΕΓΡΕΠΟΝΤΗ-ΔΕΛΙΒΑΝΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1988

ΑΝΩΤΑΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΤΟ MANAGEMENT
ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΕΚΟΥ
Αναπληρωτή Καθηγητή της Α.Β.Σ.Θ.

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΠΟΥ ΕΚΦΩΝΗΘΗΚΕ ΤΗΝ 25η ΜΑΡΤΙΟΥ 1988
ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΛΕΤΩΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΠΡΟΤΑΣΣΕΤΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΗ
ΤΗΣ ΠΡΥΤΑΝΗΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
Κας ΜΑΡΙΑΣ ΝΕΓΡΕΠΟΝΤΗ-ΔΕΛΙΒΑΝΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1988

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ ΤΗΣ κ. ΠΡΥΤΑΝΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ
ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ 25ης ΜΑΡΤΙΟΥ

Αιδεσμολογιώτατε, εκπρόσωπε του Παναγιωτάτου Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης

Κύριε εκπρόσωπε του Υπουργού Βόρειας Ελλάδας

Στρατηγέ, εκπρόσωπε του Σωματάρχη Θεσσαλονίκης

Κύριοι εκπρόσωποι των δικαστικών και πολιτικών αρχών, των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι

Αγαπητοί διοικητικοί υπάλληλοι

Αγαπητές φοιτήτριες και φοιτητές

Κυρίες και Κύριοι

Με την ευκαιρία του εορτασμού της 25ης Μαρτίου, η Σύγκλητος της Σχολής μας ανέθεσε τον πανηγυρικό της ημέρας στον αναπλ. καθηγητή κ. Γεώργιο Πέκο.

Το θέμα που επέλεξε ο κ. Πέκος είναι:

«Το Management στην Επανάσταση του 1821»

Ασφαλώς, οι αγωνιστές του 1821, που ήταν απλοί και ενπολλοίς αμόρφωτοι άνθρωποι, δεν είχαν τις εξειδικευμένες γνώσεις, που περιλαμβάνονται στο σύγχρονο Management. Οπωσδήποτε όμως ο τρόπος με τον οποίο αντιμετώπισαν τα πολυάριθμα, πολυσύνθετα, αλλά και πολύπλευρα προβλήματα της Επανάστασης του 1821, περιλάμβανε σπέρματα αυτού, που εξελίχθηκε στις ημέρες μας σε κλάδος της επιστήμης Διοίκησης των Επιχειρήσεων και του Δημοσίου.

Γι' αυτό και πιστεύω ότι το θέμα του σημερινού ομιλητή θα μπορέσει να μας προσφέρει κάποιες νέες πτυχές της Επανάστασης του 1821, ενταγμένες στο Management.

Παρακαλώ τον κ. Πέκο να έλθει στο βήμα.

Αιδεσμολογιώτατε, εκπρόσωπε του Παναγιωτάτου Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης

Κύριε εκπρόσωπε του Υπουργού Βόρειας Ελλάδας

Στρατηγέ, εκπρόσωπε του Σωματάρχη Θεσσαλονίκης

Κύριοι εκπρόσωποι των δικαστικών και πολιτικών αρχών, των Ενόπλων

Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι

Αγαπητοί διοικητικοί υπάλληλοι

Αγαπητές φοιτήτριες και φοιτητές

Κυρίες και Κύριοι

Γιορτάζουμε σήμερα μια λαμπρή επέτειο για το έθνος μας, ίσως την πιο λαμπρή και ουσιαστική συγχρόνως. Την επανάσταση του 1821 που έφερε την Ελλάδα στο προσκήνιο της Ευρώπης και άρχισε σιγά σιγά να μπαίνει στη συνείδηση του διεθνούς στίβου η ανεξαρτησία της, μετά το πέρασμα τεσσάρων αιώνων πλήρους ανυπαρξίας.

Είναι αλήθεια όμως ότι η Επανάσταση του 1821 δεν προήλθε από υποκίνηση μιας ορισμένης κοινωνικής τάξης, ούτε από σύγκρουση διαφόρων οικονομικών συμφερόντων, πολύ δε περισσότερο δεν προήλθε ως ανάγκη πολιτειακής μεταβολής, χαρακτηριστικά γνωρίσματα των ποικίλων επαναστατικών κινημάτων άλλων λαών στην παλαιότερη και νεότερη Ιστορία. Η Ελληνική Επανάσταση του 1821 ήταν εξολοκλήρου Εθνική. Σ' αυτήν εξεγέρθηκαν όλοι όσοι ήταν Έλληνες.

Δίκαια λοιπόν θεωρείται το μεγαλύτερο δυναμικό φαινόμενο της αριμότητας του υποδουλωμένου και ποθούντος την ελευθερία του Ελληνικού λαού.

Ξεκινώντας απ' την πεποίθηση ότι η πραγματοποίηση των ποικίλων εκδηλώσεων των διαφόρων ιστορικών επετείων που κατά καιρούς γίνονται, πέρα από την τιμή και ευγνωμοσύνη που αποδίδεται μ' αυτές στους εκάστοτε ήρωες και αγωνιστές, έχει ως κύριο στόχο τη γνώση και μόρφωση την επερχόμενων γενεών πάνω σε θέματα λαθών, αδυναμιών, ελαττωμάτων και προτερημάτων της Ελληνικής φυλής, πολύ δε περισσότερο όταν αυτά, με το πέρασμα του χρόνου, δεν μεταβλήθηκαν ουσιαστικά και παραμένουν τα ίδια μέχρι σήμερα, θα παρουσιάσω την παρακάτω ανάλυση των ιστορικών γεγονότων της περιόδου του 1821.

Είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι σχεδόν πάντα η ανάλυση ιστορικών γεγονότων αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον όταν γίνεται υπό το πρίσμα νέων επιστημονικών μεθόδων ανάλυσης και, γιατί όχι, και με τη βοήθεια νέων επιστημονικών κλάδων και θεωριών.

Το Μάνατζμεντ, ως επιστημονική θεωρία που διαμορφώθηκε την τελευταία 30ετία και που με απλά λόγια θεωρείται η διαδικασία κατανομής και αξιοποίησης όλων των «εισροών» μιας Επιχείρησης, προγραμματίζοντας, οργανώνοντας, διευθύνοντας και ελέγχοντας, με κύριο στόχο τη δημιουργία επιθυμητών «εκροών», θα είναι το βοήθημα με το οποίο θα επιχειρηθεί η ανάλυση.

Και αυτό, γιατί το βασικό «ελάττωμα» του Ελληνικού γένους, η διχόνοια, είναι άμεσα συνδεδεμένη (και κυρίως τότε εκδηλώνεται) όταν αρχίσουν να εφαρμόζονται τα τέσσερα στοιχεία της θεωρίας του Μάνατζμεντ που ανέφερα, δηλαδή ο προγραμματισμός, η οργάνωση, η διοίκηση και ο έλεγχος.

1. Η πριν την Επανάσταση περίοδος

Η πριν την Επαναστάση περίοδος χαρακτηρίζεται από πλήρη απουσία των παραπάνω τεσσάρων εννοιών. Αυτό φαίνεται από την πληθώρα των αποτυχημένων εξεγέρσεων που επιχειρήθηκαν.

Η πρώτη εξέγερση έγινε μόλις 42 χρόνια μετά την Ἀλωση της Κωνσταντινούπολης, δηλαδή το 1495. Ήταν αρκετά ευρεία από πλευράς Ελληνικού χώρου και περιλάμβανε την Πελοπόννησο, τη Στερεά Ελλάδα, τη Θεσσαλία και την Ἡπειρο. Κύριος υποκινητής για την εξέγερση αυτή ήταν ο βασιλιάς Κάρολος της Γαλλίας, ο οποίος προέβαλε στην Πύλη κληρονομικά δικαιώματα από τον αποθανόντα Ἑλληνα ηγεμόνα της Πελοποννήσου Ανδρέα Παλαιολόγο. Ο Σουλτάνος αρνήθηκε κάτι τέτοιο και ο Κάρολος ξεσήκωσε τους κατοίκους των περιοχών αυτών υποσχόμενος βοήθεια. Η βοήθεια όμως στο τέλος δεν ήρθε και ο ξεσηκωμός, ασυντόνιστος και προπάντων ανοργάνωτος, κατέληξε σε ήττα και ανελέητη σφαγή. Χιλιάδες γυναικόπαιδα σύρθηκαν τότε στα σκλαβοπάζαρα της Ανατολής και εκατοντάδες υπήρξαν τότε τα θύματα από σφαγές, βιασμούς, λεηλασίες και φόνους.

Αργότερα, το 1535, έγινε νέα εξέγερση στην Πελοπόννησο με υποκινητές τους Ενετούς. Αυτοί όμως δεν βοήθησαν αποτελεσματικά και η ξεσηκωμένη Πελοπόννησος νικήθηκε απ' τα σουλτανικά στρατεύματα, με συνέπεια να έχουμε νέες σφαγές και νέες λεηλασίες.

Οι Ενετοί ξεσήκωσαν και πάλι τους Ἑλληνες το 1571, στη Στερεά Ελλάδα αυτή τη φορά, μετά την επιτυχία του στόλου τους, που μαζί με τους Ιταλούς και Ισπανούς νίκησε τους Τούρκους στη Ναύπακτο.

Οι Ἑλληνες αναθάρρησαν και ξεσηκώθηκαν, αλλά οι ξένοι έφυγαν και η ήττα ήρθε μοιραία. Και πάλι νέες σφαγές, λεηλασίες και φόνοι, με πιο τραγική την περιβόητη σφαγή στα Σάλωνα, όπου τα πάντα ισο-

πεδώθηκαν απ' τους Τούρκους.

Αργότερα, το 1585, μια νέα εξέγερση με τον καπετάνιο Θεόδωρο Γρίβα στην Ακαρνανία και μετέπειτα το 1600 με υποκινητές τους ιππότες της Μάλτας στην Ήπειρο δεν είχαν καλύτερη τύχη από τις προηγούμενες.

Έτσι ήρθε η σειρά της Ρωσίας, αυτή τη φορά, να υποκινήσει μια νέα εξέγερση, με τη γνωστή Αικατερίνη τη Μεγάλη, η οποία θέλησε να αναστήσει την παλιά βυζαντινή αυτοκρατορία, όχι από φιλελληνισμό, αλλά από τη σκέψη ότι θα την είχε υποχείριο της. Πράγματι, το 1767 έρχεται στην Ελλάδα, απεσταλμένος της Αικατερίνης, ο Έλληνας λοχαγός Παπαζώλης - στην αυλή και τον στρατό της Αικατερίνης υπηρετούσαν τότε πολλά λαμπρά ονόματα της Ελληνικής παροικίας, με μεγάλα και καίρια αξιώματα - , για να προετοιμάσει την εξέγερση της Θεσσαλίας, Στερεάς και Πελοποννήσου. Αργότερα ξεσπά ο πόλεμος μεταξύ Ρωσίας - Τουρκίας και ταυτόχρονα έρχεται στην Ελλάδα ο ναύαρχος Ορλώφ. Το 1774 γίνεται η γνωστή συνθήκη Ειρήνης μεταξύ Ρωσίας και Τουρκίας, του Κιουτσούκ - Καϊναρτζή, που περιλαμβάνει και τους Έλληνες, που είχαν μέχρι τότε βουτηχτεί στο αίμα. Με την αμνηστία αυτή γλυτώνει τότε ο 12ετής Θεόδωρος Κολοκοτρώνης.

Τέσσερα χρόνια μετά, με την υποκίνηση της Αικατερίνης και πάλι, κατεβαίνει στην Ελλάδα ο Λάμπρος Κατσώνης και με κύριο αρχηγό τον πατέρα του Οδυσσέα Ανδρούτσου γίνεται νέος ξεσηκωμός χωρίς καλύτερη τύχη. Οι εξεγέρσεις όμως δεν σταμάτησαν. Έτσι έχουμε τη γνωστή εποποιΐα του Σουλίου (1800-1803), τον καλόγηρο Σαμουήλ με την ανατίναξη του φρουρίου στο Κούγκι, τον χορό του Ζαλόγγου, τη Δέσπω Τζαβέλαινα, την εξέγερση της Θεσσαλίας το 1807, τον περίφημο αρματωλό Νικοτσάρα στη Μακεδονία και τα αρματωλίκια των Βλαχαβαίων και των Λαζαίων στα Χάσια.

Η πληθώρα των ιστορικών γεγονότων στην περίοδο αυτή, πριν το 1821, με πλήθος εξεγέρσεων και με συμμετοχή σχεδόν πάντα του ζένου παράγοντα που έπαιξε τον ρόλο του, δείχνουν ξεκάθαρα την αιτία των αποτυχιών που δεν είναι άλλη απ' την προχειρότητα και τη στοιχειώδη ή παντελή έλλειψη προγραμματισμού και οργάνωσης σ' όλες τις επιχειρήσεις.

Το θάρρος και η αυτοθυσία, το πάθος και η ελπίδα για την ελευθερία δεν μπόρεσαν να υπερισχύσουν της παραπάνω έλλειψης, με συνέπεια η ήττα σ' όλες τις εξεγέρσεις να γίνεται αναπόφευκτη.

Αν κανείς εξαιρέσει τα Κρυφά Σχολειά, τη συμβολή γενικά του Κλήρου και, στο τέλος της περιόδου, τη δημιουργία της Φιλικής Εταιρίας, κανένα άλλο θετικό στοιχείο της πολιτικής του Μάνατζμεντ δεν

θα μπορέσει να συναντήσει, όσο και αν προσπαθήσει, στην προαναφερθείσα περίοδο.

Αλλά και πριν δοθεί το σύνθημα της εξέγερσης, το μυστικό της Φιλικής Εταιρίας είχε διαρρεύσει. Ο όρκος τους ήταν προδομένος. Οι Τούρκοι ήταν ενήμεροι του σχεδίου. Παρ' όλα αυτά εντυχώς η απόφαση ήταν οριστική. Η εξέγερση θα γίνει οπωσδήποτε στις 25 του Μάρτη χωρίς καμιά αναβολή.

2. Τα γεγονότα των ημερών εκείνων

Οι Ασημάκης Ζαΐμης, Ασημάκης Φωτήλας, Ανδρέας Ζαΐμης, Σωτήριος Χαραλάμπης, Σωτήριος Θεοχαρόπουλος, Ανδρέας Λόντος και οι αρχιερείς Παλαιών Πατρών Γερμανός και Κερνίτσης Προκόπιος ξεκίνησαν για την Αγία Λαύρα.

Ο ανεψιός του Κολοκοτρώνη Νικήτας και ο Παπαφλέσσας προσέβαλαν στις 23 Μαρτίου και σκότωσαν ένα επιφανή Τούρκο από την Καλαμάτα, το Μουράτ, που με τις γυναίκες και τα παιδιά του πήγαινε στην Τριπολιτσά.

Στις 24 Μαρτίου τα ξημερώματα 2.000 Έλληνες πολιόρκησαν την πόλη, που την άλλη μέρα παραδόθηκε. Οι Τούρκοι είτε κρατήθηκαν δούλοι είτε σφάχτηκαν. «Τους έφαγε το φεγγάρι», γράφει ο ιστορικός του αγώνα Φρατζής.

Την άλλη μέρα έγινε πανηγυρική λειτουργία για τον εορτασμό της νίκης από 25 ιερείς. Πέντε χιλιάδες ένοπλοι παραταγμένοι δίπλα στο χειμάρρο Νέδοντα, που διασχίζει την Καλαμάτα, αισθάνθηκαν δυνατό ρίγος για τη νέα λαμπρή μέρα που ανέτελε πάνω από την πατρίδα.

Ο Πετρόμπεης με άλλους εξέχοντες Μεσσήνιους σχημάτισαν ένα τοπικό συμβούλιο, τη Μεσσηνιακή Γερουσία, και αργότερα στις 28 Μαρτίου εξέδωσαν μια διακήρυξη προς τους ευρωπαϊκούς λαούς, στην οποία έγραφαν ότι οι Έλληνες είναι αποφασισμένοι να συντρίψουν τον τουρκικό ζυγό και επικαλούνταν τη βοήθεια της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης σε ανταμοιβή των εκδουλεύσεων που οι προπάτορές τους είχαν προσφέρει στον ευρωπαϊκό πολιτισμό.

Την ίδια μέρα, 25η Μαρτίου, που ο Πετρόμπεης έμπαινε θριαμβευτικά στην Καλαμάτα, ξεσηκώθηκε η πλούσια εμπορική πόλη της Βορείου Πελοποννήσου, η Πάτρα. Η αναστάτωση των Καλαβρύτων είχε μουδιάσει τους Τούρκους της Πάτρας, οι οποίοι κουβάλησαν αμέσως τις οικογένειες και τα υπάρχοντά τους στο φρούριο. Φυσικά δεν παρουσιάζει σπουδαία ασφάλεια όπως ήταν χτισμένο σ' ένα χαμηλό λόφο και με ερειπωμένα μεσαιωνικά τείχη.

Η πόλη της Πάτρας παρουσίαζε φοβερή εικόνα αναρχίας. Αγορά και εργαστήρια ήταν κλειστά. Οι πρόξενοι εγκατέλειψαν τα σπίτια τους και ζήτησαν ασφάλεια στα πολεμικά πλοία. Από το φρούριο οι Τούρκοι πυροβολούσαν εναντίον της πόλης. Μόλις τόμαθαν οι χωρικοί των περιχώρων, με επικεφαλής τους παλιούς διστακτικούς επίσκοπο Γερμανό και Λόντο, μπήκαν στην πόλη στις 25 Μαρτίου, ημέρα που γιορτάζεται ως εναρκτήρια της Ελληνικής Επανάστασης, αφού προηγούμενα στην Αγία Λαύρα σήκωσαν το λάβαρο της Επανάστασης κραυγάζοντας:

- Ζήτω η ελευθερία!
- Ζήτω οι αρχηγοί!
- Και στην Πόλη, να δώσει ο Θεός!

Ο επίσκοπος Γερμανός έστησε τη σημαία στην πλατεία του Αγίου Γεωργίου, απάγγειλε ευχή για όλους και μοίρασε αντίδωρο από ένα βωμό σκεπασμένο με δάφνες. Κατάργησε κατόπι για τις προσεχείς μέρες τη νηστεία, γιατί τώρα που απειλούνταν ζωή και θρησκεία έπρεπε να έχουν όλοι δυνάμεις για την υπεράσπιση της πατρίδας και της εκκλησίας.

Πάμε σμυρτιές να κόψωμε, τριαντάφυλλα και κρίνα
πάμε να στεφανώσωμε τα παλληκάρια εκείνα,
που ασπάσθησαν του Γερμανού το άγιο πετραχήλι
και με την πάλα ορμήσανε και με το καριοφύλι
μέσα στην άγρια πάλη
να δουν τους σκλάβους τους γραιικούς ελεύθερους και πάλι.

Οι Τούρκοι παρέλυσαν σχεδόν παντού στο Μοριά από το χτύπημα που τους καταφέρθηκε. Από όλες τις περιοχές μεγάλες συνοδείες Τούρκων τραβούσαν για την Τριπολιτσά ή για τα παραλιακά φρούρια ζητώντας ασφάλεια. Ο Κολοκοτρώνης έπιασε την Καρύταινα με 300 οπλοφόρους και απέκοψε το δρόμο προς την Τρίπολη, ενώ ταυτόχρονα αποδεκάτισε τόσο τους πολιορκημένους Τούρκους όσο και τ' αποσπάσματα που δοκίμασαν να τους ενισχύσουν. Οι επιτυχίες του Γέρου του Μοριά αύξησαν τον αριθμό των ανδρών του σε 6.000, οι περισσότεροι όμως ήταν άοπλοι ή διέθεταν μαχαίρια και δρεπάνια. Οι σημαίες τους ήταν φτιαγμένες από τα κεφαλοπάνια των γυναικών κ' η τροφοδοσία τους γινόταν από τα γυναικόπαιδα των περιοχών. Για πειθαρχία, βέβαια, δεν μπορούσε να γίνει λόγος.

Οι Τούρκοι, μόλις συνήλθαν από το πρώτο χτύπημα, άρχισαν να ξαναπαίρουν θάρρος. Ο διοικητής της Καρύταινας κατώρθωσε να ειδοποιήσει την Τριπολιτσά για τη δυσχερή θέση του και αποφασίστηκε να του σταλεί ενίσχυση 2.700 ανδρών για τη διάλυση της πολιορκίας. Στις 2 Απριλίου οι τουρκικές ενισχύσεις φάνηκαν μπροστά στο φρούριο κι

αμέσως οι απειροπόλεμοι πολιορκητές σκόρπισαν με τέτοια ταχύτητα, ώστε πολιορκούμενοι και ενισχύσεις ενώθηκαν αμαχητί.

Αγανακτισμένος ο Κολοκοτρώνης τράβηξε για το Χρυσοβίτσι, όπου μαζεύτηκαν κ' οι άλλοι οπλαρχηγοί. Όλοι είχαν τη γνώμη να υποχωρήσουν στη Μεσσηνία, αλλά ο Κολοκοτρώνης δήλωσε ότι αυτός θάμενε στα πατρογονικά του βουνά.

– Προτιμώ, είπε, να με φάνε τα όρνια του τόπου μου.

Τότε ο Παπαφλέσσας είπε σ' ένα Μανιάτη:

– Κάτσε και κάνε του συντροφιά όσο νάβρει τους δικούς του για να μη τον φάει κανένας λύκος.

Μόνος πια ο Κολοκοτρώνης μπήκε σε μια εκκλησία της Παναγιάς κι αφού προσευχήθηκε κίνησε για τη Μάνη. Στο δρόμο απάντησε τον εξάδελφό του Αντώνη και μέσα σε τρεις μέρες μάζεψε 300 οπλοφόρους. Προσπάθησε τώρα να οργανώσει στρατόπεδο και τους πιο ικανούς τους ονόμασε βαθμοφόρους. Όμως, όταν στις 10 Απριλίου εμφανίστηκαν και πάλι Τούρκοι από την Τρίπολη, δόλος ο στρατός του διασκορπίστηκε. «Μας έμειναν και πάλι τα διπλώματα», γράφει ο Φωτάκος. Ο Κολοκοτρώνης φώναζε:

– Πού πάτε; σταθήτε να πολεμήσουμε!

Όμως δεν κατώρθωσε να κάνει τίποτα.

Τραγική η κατάσταση. Λίγες μέρες μετά την κήρυξη της Επανάστασης και φάνηκαν όλα τα στοιχεία της πολιτικής του Μάνατζμεντ σε μηδενικό βαθμό. Χωρίς προγραμματισμό όλα έδειχναν και πάλι ότι και το νέο κίνημα θα είχε την τύχη των προηγουμένων. Ο πατριωτισμός και η αγάπη των Ελλήνων για την ελευθερία δεν έφθανε. Τότε φάνηκε η διορατικότητα και σοφία του Γέρου του Μοριά που κράτησε όρθια την Επανάσταση και την οδήγησε σαν σύγχρονος manager στο στόχο της που δεν ήταν άλλος απ' την επικράτησή της. Μα ποιος ήταν επιτέλους ο 52χρονος τότε περίπου Γέρος του Μοριά;

Κολοκοτρώνα! Κολοκοτρώνα! Έτσι λέγανε τα τουρκάκια, στα βάθη της Ασίας, και το αἷμα τους πάγωνε. Η φαντασία τους έπλαθε τεράστιο γίγαντα με τρία μάτια. Το μεσαίο, πελώριο, απάνω από τη μύτη, στο κούτελο. Τον θέλανε τριχωτό σαν αρκούδα με φοβερά δόντια, κοφτερά σα χατζάρια. Και πώς τον φτιάσανε οι Ευρωπαίοι; Μεγαλοκέφαλο, μας τον λέει ο Μέντελσον, τρομερό ατσίγγανο μ' αλλήθωρα μάτια. Και οι άλλοι που τον είδαν από κοντά; Μυτερό, σταχτόχρωμο βράχο - μας τον παρουσιάζει ο Έμερσον - απ' αυτούς πούναι σπαρμένοι στο Αιγαίο πέλαγος: «σκοπελοπρόσωπο» τον ονομάζει κι ο Σούτσος, άγρια μορφή, σκαμμένη από τον καιρό, χαλασμένη από τον πόλεμο, φαγωμένη από την αδιάκοπη ανησυχία, όμοια με βράχο που τον δέρνουν τα κύματα. Κι

αυτός ο Γάλλος συνταγματάρχης Βουτιέ, πούκαμε μαζί του στην Τρίπολη, σ' όλη την πολιορκία, του κολλάει «une énorme moustache», «ένα μουστάκι πελώριο». Η μαγεία του παραμυθιού σκλαβώνει. Όπως γράφει ο Μελάς, ένας νέος είχε 'ρθει, από τα βάθη της Ανατολής, στα 23 πρόσφυγας στην Τρίπολη. Με φαντασία γεμάτη από τα παραμύθια της Ασίας για τον Κολοκοτρώνη, έτρεξε, άμα έφτασε, στο σπίτι του, να ιδεί το υπεράνθρωπο τέρας. Βρήκε κόσμο πολύ εκεί πέρα. Ο Γέρος του Μοριά ήταν μ' άλλους καπεταναίους σε μια ισόγεια κάμαρη, αμέσως μετά την αυλή. Λαός κι αρματωμένοι ακόλουθοι φράζανε την πόρτα. Ο νέος δεν μπορούσε να δει τίποτα: έσπρωχνε και σπρωχνότανε ν' ανοίξει δρόμο. Ο Οικονόμου, γραμματικός του αρχηγού, τον έβλεπε. Του κίνησε την περιέργεια:

- Πού θες να πας; τον ρώτησε. Τι γυρεύεις;
- Να δω τον Κολοκοτρώνη.

Ο Οικονόμου τον βοήθησε να φτάσει ως την πόρτα.

- Μα ποιος είναι; Ποιος;

Κοίταξε όλους τους άλλους, εκτός από το Γέρο του Μοριά, κι ας ήταν ορθός. Όταν του είπαν, τέλος, αυτός είναι, απόμεινε βουβός, σαν κάποιος που βλέπει να σωριάζεται μπροστά του πύργος πανύψηλος. Δεν μπορούσε να 'ρθει στα συγκαλά του. Σα να μην ήταν εκεί κανένας άλλος, είπε δυνατά, μιλώντας με τον εαυτό του: Μα αυτός είναι σαν όλους τους ανθρώπους. Πράγματι, αυτή είναι και η καλύτερη απάντηση για το ποιος ήταν ο Κολοκοτρώνης. Ήταν σαν όλους τους ανθρώπους, ίσως με περισσότερο μυαλό και ίσως ο μόνος που εφάρμοζε στρατιωτική τακτική, δηλ. σύγχρονο στρατιωτικό μάνατζμεντ.

Σε λίγες μέρες ο ακάματος αρχηγός συγκέντρωσε μικρό αριθμό ενόπλων κοντά στο Πάπαρι, ένα ορεινό χωριό σε απόσταση τριών ωρών προς νότο της Τριπολίτσας, όπου ενώθηκε μαζί του ο Μαυρομιχάλης και μερικοί Ζακυνθινοί εθελοντές. Πίστευε ότι πια είχε ωριμάσει η ανάγκη της επίθεσης κατά της Τριπολίτσας και, μέσα στο κλίμα της ηττοπάθειας, ονειρευόταν τη νίκη. Σύμφωνα με το σχέδιό του, έπρεπε να σχηματιστεί ένα πλατύ ημικύκλιο γύρω από την πόλη, ενώ άλλες δυνάμεις θάπιαν τα βουνά που ήταν γύρω στην Τρίπολη. Κατόπιν ο κλοιός θα σφιγγόταν σιγά σιγά μέχρι την πτώση της πρωτεύουσας του Μοριά.

Όπως σχεδιάστηκε έτσι κι έγινε. Απ' τα δυτικά, το βορρά και το νότο παρατάχτηκαν τα Ελληνικά τμήματα και κατέλαβαν τις στενωπούς του οροπεδίου της Τριπολίτσας. Ο ίδιος ο Κολοκοτρώνης παρατάχθηκε στα νοτιοδυτικά, κοντά στο Βαλτέτσι, στις κορφές του Μαΐναλου, απ' όπου, σαν αητός, μπορούσε να ελέγχει τη λεία του. Αριστερά, κοντά

στην Πιάνα και την Αλωνίσταινα, παρατάχθηκαν ο Πλαπούτας κι ο Δεληγιάννης. Στα βορεινά πήρε θέση ο Χαραλάμπης με τους Καλαβρυτίνους.

Η παλιά και η νέα πείρα δίδασκε ότι η Τριπολιτσά δεν μπορούσε ν' αντισταθεί πολύ εναντίον πολιορκητών που κρατούσαν τα γύρω βουνά. Η θέση των Τούρκων μέσα στο στενό χώρο της πόλης έγινε ακόμα πιο δυσχερής από τη συσσώρευση μεγάλου αριθμού ανθρώπων και από την έλλειψη τροφών. Έτσι μπορούσε κανείς να προβλέψει ότι η επιτυχία θα έστεφε το σχέδιο του Κολοκοτρώνη.

Στις αρχές Μαΐου ο Χουρσίτ πασάς, ανησυχώντας για την τύχη της οικογένειάς του που βρισκόταν στην Τρίπολη, έδωσε απ' τα Γιάννενα εντολή στο Μουσταφάμπεη να λύσει την πολιορκία της πόλης. Αφού πέρασε απ' την Πάτρα κι έκαμψε τη Βοστίτσα, χτύπησε τον Παπαφλέσσα μπροστά στην Ακροκόρινθο, πέρασε τα Δερβενάκια, έλυσε την πολιορκία του Ναυπλίου και την 1η Μαΐου μπήκε τροπαιούχος στην Τριπολιτσά.

Η εμφάνισή του είχε σημαντικό αντίχτυπο στην πτώση του ηθικού των πολιορκητών, γι' αυτό ο Μουσταφάμπεης αποφάσισε να εκμεταλλευθεί την επιτυχία του. Στις 13 Μαΐου οι Ελληνικές προφυλακές ανάγγειλαν ότι οι Τούρκοι βάδιζαν προς το Βαλτέτσι. Ήταν, κατά τους υπολογισμούς του Κολοκοτρώνη, 13.000, ενώ οι Έλληνες μόνο 3.000. Στο Βαλτέτσι οι υπερασπιστές του είχαν φτιάξει ταμπούρια με πέτρες και κορμούς δέντρων, σε ημισεληνοειδή διάταξη και σε βάθος τεσσάρων σειρών.

Ο Μουσταφάμπεης, καταλαβαίνοντας ότι το ιππικό του δεν μπορούσε να τον εξυπηρετήσει εναντίον τέτοιων οχυρών, έρριξε στη μάχη Αλβανικό πεζικό. Τρεις ώρες βαστούσε η μάχη χωρίς αποτέλεσμα, όταν ο Πλαπούτας έπεσε από τα πλάγια εναντίον των Αλβανών και έκοψε την ορμή της επίθεσής τους. Την άλλη μέρα οι αμυνόμενοι πέρασαν στην επίθεση και έτρεψαν Αλβανούς και Τούρκους σε ασταμάτητη φυγή, ενώ στα χέρια των Ελλήνων έπεφτε ολόκληρος σχεδόν ο τουρκικός εφοδιασμός.

Η μάχη του Βαλτετσίου, πρώτη του πολέμου της Ελληνικής Ανεξαρτησίας, κόστισε στους Τούρκους 600 νεκρούς και στους Έλληνες 150 νεκρούς και τραυματίες. Παράλληλα το ηθικό των επαναστατών ανέβηκε τόσο πολύ, ώστε ρωτούσαν:

– Πού είναι οι Τούρκοι;

Ενώ προτύτερα ακούγοντας ότι έρχονται οι Τούρκοι, σκόρπιζαν αμέσως.

Μετά μια βδομάδα, ο Μουσταφάμπεης προσπάθησε να αποπλύνει την προσβολή, χτυπώντας 200 Έλληνες υπό το Νικηταρά στα Δολιανά.

Έντεκα ώρες οι 200 αντιστάθηκαν ηρωϊκά κι όταν ἐφτασε ελληνική επικουρία από τα Βέρβενα, ἔτρεψαν σε φυγή τους Τούρκους. Τότε ακριβώς ο Νικηταράς ονομάστηκε Τουρκοφάγος.

Στο μεταξύ ἡρθε βοήθεια στην Επανάσταση από κει που κανεὶς δεν την περίμενε, και κανεὶς δεν εἶχε προγραμματίσει, από τα νησιά δηλαδὴ του Αιγαίου. Στα τρία νησιά, Υδρα, Σπέτσες και Ψαρά, ανήκει η τιμὴ ότι κέρδισαν τον κατά θάλασσα αγώνα υπέρ της ελευθερίας, που ξεσηκώθηκαν ίσως περισσότερο από ενθουσιασμό και λιγότερο βάσει σχεδίου.

Γύρω στα μέσα του 18ου αιώνα τα πρώην ἀσῆμα αυτὰ νησιά απόκτησαν πολὺ πλούτο με το εμπόριο του σταριού, επωφελούμενα από τα προνόμια που τους εἶχε παραχωρήσει η Πύλη και από τον αποκλεισμό των ευρωπαϊκών λιμένων κατά τους πολέμους της Γαλλικής Δημοκρατίας. Τη δραστηριότητα των πληρωμάτων κέντριζε και το προσωπικό συμφέρον, γιατί από τον καπετάνιο ως τον απλό μούτσο όλοι είχαν μερίδιο στο κέρδος.

Το εμπορικό ναυτικό των τριών νησιών αριθμούσε κατά το 1821 τριακόσια πλοία από 60 μέχρι 400 τόννους και πληρώματα 12.000 ναυτών. Πολὺ λίγο αισθάνονταν οι νησιώτες σαν ραγιάδες. Τούρκοι δεν ζούσαν σχεδόν ανάμεσά τους και μόνες υποχρεώσεις είχαν να δίνουν κάθε χρόνο έναν αριθμό ναυτών για τον σουλτανικό στόλο και να πληρώνουν ένα μικρό ποσό σαν σύμβολο της υποτέλειάς τους.

Από το τέλος των Ναπολεοντείων πολέμων είχαν λείψει για τα νησιά οι ευκαιρίες για γρήγορα κέρδη, και ένα είδος κοινωνικής δυσφορίας επικρατούσε. Στην Υδρα η ἀνεργη ναυτουργιά γόγγυζε κατά των δώδεκα πλούσιων εφοπλιστών που βαστούσαν στα χέρια τους τη διοίκηση του νησιού· στις Σπέτσες επίσης κορυφωνόταν η δυσαρέσκεια και μικροί πλοιοκτήτες και ναύτες συμφωνούσαν πως δεν μπορούσε να διαιωνιστεί αυτή η κατάσταση.

Οι Μοραΐτες στη συνέλευσή τους, της Βοστίτσας, είχαν αποφασίσει ν' απευθυνθούν στους Σπετσιώτες κι απ' την αρχή της Επανάστασης προσπαθούσαν με επιστολές και απεσταλμένους να τους πείσουν να πάρουν μέρος στον Αγώνα. «Αν δεν ταχύνετε τον ερχομό σας - τους ἔγραφαν - και πηγαίνει το πράγμα εις μάκρος, ημπορεί να μας λείψει και ημάς το θάρρος και πλέον νεκρώνει το πράγμα και φαίνεται ότι είσθε οι αίτιοι όλου του Γένους και όψεσθε».

Όμως ο δισταγμός για τις πατριωτικές διαθέσεις των Ψαριανών ήταν ἀδικος. Στις αρχές Απριλίου με πρωτοβουλία του Γ. Πλάνου, απεσταλμένου του Παπαφλέσσα, ἔγινε στο νησί συνέλευση, ὅπου αποφασίστηκε να βοηθηθούν σοβαρά οι Πελοποννήσιοι. Η σημαία της ελευθε-

ρίας υψώθηκε και εξοπλίστηκαν 52 πλοία για τον Αγώνα. Από τους πρώτους έσπευσε η αμαζόνα Μπουμπουλίνα στον Αργολικό κόλπο και απέκλεισε το Ναύπλιο, ενώ άλλα πλοία σπετσιώτικα απέκλεισαν τη Μονεμβασία, περιέπλεαν τις ακτές του Μοριά και συνέλαβαν δύο τουρκικά πλοία κοντά στη Μήλο – την πρώτη ναυτική ελληνική λεία.

Αν και τα Ψαρά βρίσκονταν κοντά στη μικρασιατική ακτή και ήταν εκτεθειμένα στην τουρκική προσβολή, ωστόσο οι κάτοικοι τους εκδήλωναν ζωηρή διάθεση να μετάσχουν στον Αγώνα. Ο ισχυρός δημοκρατικός άνεμος που έπνεε στο νησί και η διοικητική του διάρθρωση, που επέτρεπε σε κάθε απλό πολίτη και ναύτη να παρίσταται στις λαϊκές συνελεύσεις και να εκλέγει μόνος του τη διοίκηση του νησιού, ήταν δραστηριότατο ελατήριο εθνικής απελευθερωτικής κίνησης. Ακόμα το Μάρτιο, όταν ακούστηκε η εξέγερση του Υψηλάντη, οι Ψαριανοί είχαν πάρει την απόφαση να επαναστατήσουν. Καταλαβαίνοντας ότι μόνοι δεν μπορούσαν να κάνουν σπουδαία πράγματα, αποφάσισαν να συνεννοήθουν πρώτα με τους κατοίκους των άλλων δύο αδελφών εμποροναυτικών νησιών, Ύδρας και Σπετσών.

Στις 11 Απριλίου φάνηκε μπροστά στα Ψαρά σπετσιώτικο πλοίο με τη σημαία της ελευθερίας αναγγέλοντας πως οι Σπέτσες επαναστάτησαν. Ο λαός μαζεύτηκε αμέσως στο δημογεροντείο, έσχισε την τουρκική σημαία και αποφάσισε να μιμηθεί το παράδειγμα των Σπετσών. Πολύ γρήγορα το ελαφρό ναυτικό του νησιού έγινε ο τρόμος των Τούρκων. Έπιασαν τέσσερα μεγάλα τουρκικά φορτηγά που μετέφεραν πολεμιοφόδια και στρατό στο Ναύπλιο, και γενικά παρέλυσαν τις θαλάσσιες συγκοινωνίες των Τούρκων μεταξύ Μικράς Ασίας και Μοριά αποκόπτοντας τον εφοδιασμό των πολιορκημένων φρουρίων.

Στην Ύδρα τα πράγματα ακολούθησαν κάπως διαφορετικό δρόμο και επανελήφθη η πάλη πούχε σημειωθεί μέσα στους κόλπους της Φιλικής Εταιρίας ανάμεσα στους δισταχτικούς νοικοκυραίους και τον επαναστατημένο λαό. Οι πλούσιοι εφοπλιστές σκέπτονταν ότι διακυβεύουν τα πάντα σε μια επιχείρηση επικίνδυνη χωρίς ουσιαστικά κέρδη, ενώ η έμφυτη ορμή του λαού ζητούσε άμεση εξέγερση. Στους πεινασμένους και δυσαρεστημένους κάθε μεταβολή ήταν επιθυμητή, γι' αυτό στο τέλος η δημοκρατική ανυπομονήσια τσάκισε την περίσκεψη της αριστοκρατίας.

Ένας ξέμπαρκος καπετάνιος, ο Αντώνης Οικονόμου, και πάλι χωρίς συγκεκριμένο σχέδιο, συγκάλεσε συνέλευση του λαού και προέτρεψε τους ναύτες να εξοπλίσουν αμέσως όλα τα δεμένα καράβια στο λιμάνι και να κηρύξουν την Επανάσταση. Οι πρόκριτοι δείλιασαν, αλλά στις 16 Απριλίου η Ύδρα ακολούθησε στην Επανάσταση τα δύο άλλα αδελ-

φά νησιά. Οι διαφορές ανάμεσα στις κοινωνικές τάξεις, που στην Ύδρα ήταν μεγάλες, ισοπεδώθηκαν αμέσως και μπροστά στον κοινό εχθρό και το πατριωτικό καθήκον συνδιαλλάχτηκαν ο ενδοιασμός με την ανυπομονησία, η φτώχεια με τον πλούτο, οι κοτζαμπάσηδες με το λαό. Η αριστοκρατία και οι πλούσιοι υπάκουσαν κατανάγκη στην πίεση των συνθηκών παρά στην ελεύθερη θέλησή τους.

— Τριάντα χρόνια, έλεγε ο πλούσιος κοτζαμπάσης Λ. Κουντουριώτης, μαζεύω θησαυρούς και θα θεωρήσω ευτυχία να τους διαθέσω για την πατρίδα. Ελπίζω κ' οι άλλοι πλούσιοι να με μιμηθούν. Αν όμως δεν θελήσουν, μην ανησυχείτε. Μόνος μου εγώ μπορώ να χρηματοδοτήσω την Επανάσταση κατά θάλασσα.

Πραγματικά, ο Κουντουριώτης με την ευημερία του οίκου του πλήρωσε την επιτυχία του αγώνα υπέρ της ανεξαρτησίας.

Το παράδειγμα των τριών νησιών ακολούθησαν σε λίγο και τ' άλλα νησιά στο Αιγαίο, εκτός της Θήρας, Άνδρου και Τήνου, όπου οι καθολικοί αρνήθηκαν να συμπράξουν με τους άλλους αδελφούς τους, του ορθόδοξου δόγματος. Προτίμησαν να πληρώνουν διπλό φόρο στους Τούρκους και στον Ελληνικό στόλο, παρά να κατανικήσουν το δογματικό φανατισμό τους.

Αντίθετα, περί τα τέλη Απριλίου, η μεγάλη νήσος Σάμος και άλλες, όπως η Ρόδος, η Κύπρος, η Κρήτη, που είχαν πολλούς Τούρκους κατοίκους, ξεσηκώθηκαν.

Χωρίς άλλο η Επανάσταση στη Στερεά κινήθηκε βοαδύτατα, παρά το γεγονός ότι ο πληθυσμός της ήταν ο πιο καταπιεσμένος από τον Τουρκικό ζυγό. Οι Στερεοελλαδίτες αρχηγοί κωλυσιεργούσαν, αποβλέποντας στα Γιάννενα, όπου η τύχη του Αλή Πασά θα έκρινε, κατά τη γνώμη τους, και την τύχη της Ελλάδας. Έτσι το δυτικό μέρος της Στερεάς, η Αιτωλία και Ακαρνανία, έμειναν έξω από τον Αγώνα και μόνο τον Ιούνιο του 1821 σήκωσαν τη σημαία της Επανάστασης στο Μεσολόγγι και το Αιτωλικό.

Στην ανατολική Στερεά τα πράγματα ήταν καλύτερα. Ο αρματωλός Πανουργιάς, αναθρεμένος στη στρατιωτική σχολή του Αλή Πασά, ανέλαβε τη διεύθυνση του επαναστατικού κινήματος στην Άμφισσα και ανάγκασε τους Τούρκους να αποσύρθούν στην Ακρόπολη. Αφού τους έκοψε το νερό, τους ανάγκασε στις 10 Απριλίου να παραδοθούν.

Μόλις μαθεύτηκαν τα γεγονότα της Άμφισσας στην πλούσια και πολυάνθρωπη Λειβαδιά, ξεσηκώθησαν αμέσως οι κάτοικοι της με επικεφαλής την ευγενική μορφή του Αθανασίου Διάκου. Από τα παιδικά του χρόνια ήταν προορισμένος για το εκκλησιαστικό στάδιο και είχε κλειστεί σε μοναστήρι, αλλά ο αέρας των βουνών ήταν γι' αυτόν πιο ευχά-

ριστος. Βγήκε λοιπόν στο κλαρί με τους κλέφτες και αργότερα τάχτηκε στην υπηρεσία του Αλή Πασά. Λίγο πριν τον Αγώνα έμενε στη Λειβαδιά. Μυημένος στη Φιλική Εταιρία, άρπαξε αμέσως την ευκαιρία και στις 25 Απριλίου ανάγκασε τους πολιορκημένους Τούρκους στο φρούριο της Λειβαδιάς να παραδοθούν.

Σε λίγο ολόκληρη η ανατολική Στερεά είχε ξεσηκωθεί. Ο Διάκος με τον Πανουργιά και το Δυοβουνιώτη με χίλιους άντρες έπιασαν τη γέφυρα του Σπερχειού, απέναντι από τη Λαμία.

Στις 4 Μαΐου ο ορμητικός Ομέρ Βρυώνης έπεσε επάνω στους Δυοβουνιώτη και Πανουργιά και τους διασκόρπισε. Ο Διάκος εγκαταλείφθηκε από τους περισσότερους μαχητές του, απομένοντας μόνο με σαράντα παληκάρια. Οι Αλβανοί του Ομέρ Βρυώνη περικύκλωσαν το μικρό τμήμα και αρχίζει μάχη φοβερή. Από τους σαράντα, οι τριάντα πέφτουν και μένει ο Διάκος, πληγωμένος στον ώμο, με δέκα. Αιματωμένο τον σέρνουν αιχμάλωτο μπροστά στον Ομέρ Βρυώνη, που του προσφέρει τουρκική υπηρεσία σ' αντάλλαγμα της ζωής του και της αλλαξιοπιστίας του, αλλά ο Διάκος αρνιέται. Του αναγγέλλουν τότε ότι θα υποστεί την ποινή του ανασκολοπισμού, αλλά ο Διάκος μένει ακλόνητος. Όταν σύρθηκε στον τόπο της εκτέλεσης, έρριξε το βλέμμα του στα ανοιξιάτικα λειβάδια και είπε το δίστιχο:

Για δες καιρό που διάλεξε ο Χάρος να με πάρει ...

Παρακάλεσε μετά τους δημίους του να τον εκτελέσουν με πυροβολισμό, αλλά του αρνήθηκαν και η ποινή του ανασκολοπισμού εκτελέστηκε. Ο ήρωας υπέστη καρτερικά το μαρτύριο και μέσα σε λίγες μέρες το αίμα του καρποφόρησε υπέρ της Ελληνικής ελευθερίας.

Η Αττική ξεσηκώθηκε στις αρχές Μαΐου. Στις 6 Μαΐου τη νύχτα, οι χωρικοί του Μενιδιού και της Χασιάς πήδησαν τα τείχη της Αθήνας στην ανατολική πλευρά και έπεσαν επάνω στους Τούρκους, που μόλις πρόφτασαν να κρυφτούν στην Ακρόπολη. Τους πολιόρκησαν στενά, κόβοντάς τους το νερό και τον εφοδιασμό. Οι Τούρκοι υπέφεραν πολύ από την πείνα και τη δίψα, και μόλις την 1η Αυγούστου κατώρθωσε ο Ομέρ Βρυώνης να λύσει την πολιορκία ξεκινώντας με στρατό από τη Χαλκίδα.

Έτσι σιγά σιγά, χωρίς οργάνωση και σοβαρό σχεδιασμό προχωρούσε η Επανάσταση στη Στερεά, τη Μακεδονία και τη Θεσσαλία. Στα νησιά και στο Μοριά προχωρούσε γικηφόρα και μόνο σε μερικές παραλιακές πόλεις εύρισκε εμπόδια, όπως στην Πάτρα, τη Μεσσήνη, την Κορώνη, την Κόρινθο, το Ναύπλιο, στο Λάλλα και στην Τριπολιτσά.

3. Η μετά το 1821 περίοδος

Σε μικρό χρονικό διάστημα και με ασήμαντα μέσα οι Έλληνες είχαν κατορθώσει πολλά. Από ομάδα εξεγερμένων δούλων έγιναν ανεξάρτητο έθνος, μάζεψαν στρατό, όπλισαν καράβια και διεξήγαγαν τακτικό αποκλεισμό των τουρκικών φρουρίων από την ξηρά και τη θάλασσα. Η έλλειψη όμως ηγέτη καθολικής αποδοχής έδωσε την ευκαιρία να γεννηθεί ανάμεσά τους εσωτερική διχόνοια που προήλθε κυρίως από προσωπικά συμφέροντα παρά από πολιτικές διαφορές.

Οι μεγάλοι δημόσιοι θησαυροί και πλήθος ιδιωτικών και δημοσίων κτημάτων, που μετά τη νίκη έπεσαν σε Ελληνικά χέρια, πολύ λίγο διατέθηκαν για τις ανάγκες του Αγώνα και σε όφελος του μελλοντικού κράτους. Τα μαργαριτάρια και τα κοσμήματα του Κιαμήλ και του Χουρσίτ πέσανε στα χέρια των χωρικών και συνέβη πολλές φορές να πουληθούν με το ζύγι σαν να ήτανε κουκιά. Άλλα και ο Πετρόμπεης έστειλε απ' την Τρίπολη στο σπίτι του 2 καμήλες και 20 μουλάρια βαρυφορτωμένα με λάφυρα. Το αξιώμα που κυριαρχούσε τώρα στη χώρα ήταν ότι όποιος ζημιώνει το Έθνος, δεν ζημιώνει κανένα. Οι Έλληνες πρόδκριτοι θεώρησαν την επικράτηση της Επανάστασης σαν μια επικερδή επιχείρηση. 'Επαιρναν απ' τους Έλληνες χωρικούς τους φόρους, που τώρα απλώς άλλαξαν κατεύθυνση και πήγαιναν στις τσέπες τους, αντί για τις τσέπες των Τούρκων, όπως πρώτα. Οι γεμάτες από σιτάρι αποθήκες ανοιχθήκαν και το περιεχόμενό τους εκποιήθηκε σε γελοίες τιμές. Με άλλα λόγια, όταν έφυγε απ' τη μέση ο σουλτάνος, ο κοτζαμπάσης κάθε χωριού νόμισε τον εαυτό του για σουλτάνο και άρχισε να αυτοποιείται τα προνόμια του.

'Ετσι, μετά το πρώτο παραλήρημα του ενθουσιασμού για τη νίκη, έγινε αντιληπτό ότι χρειάζονται και άλλοι αγώνες, ίσως δυσχερέστεροι και περισσότερο επίμονοι από τους προηγούμενους, για ν' αποκτήσει ουσιώδες περιεχόμενο η ελευθερία στην Ελληνική γη, η οποία ακόμη δεν είχε πάρει νομική μορφή και δεν είχαν ορισθεί τα όριά της.

Ο Αρειος Πάγος που δημιουργήθηκε ως δωδεκαμελής Επιτροπή, με όλη την πολιτική και στρατιωτική εξουσία στα χέρια του, η Α' Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου, που με τον λαμπρό νόμο που δημιούργησε είχε σκοπό περισσότερο να προξενήσει εντύπωση στην Ευρώπη παρά να φέρει κάποιο πρακτικό αποτέλεσμα στην Ελλάδα, οι τρεις κυβερνήσεις που ακολούθησαν στην Ανατολική, Δυτική Ελλάδα και Πελοπόννησο, τα γεγονότα που επακολούθησαν τα επόμενα χρόνια, έδειχναν περισσότερο από ποτέ ότι χρειαζόταν κάποιος ηγέτης, που θα μπορούσε να σταθεροποιήσει επιτέλους την ασύγκριτη νίκη των αγωνιστών του 1821, στο εσωτερικό και με την προσωπικότητά του να επιβληθεί στο

εξωτερικό.

Έτσι η Συνέλευση της Τροιζήνας 3-15/4/1927 με το ΣΤ' ψήφισμα εκλέγει τον Ιωάννη Καποδίστρια Κυβερνήτη της Ελλάδας για 7 χρόνια, εκλογή που αποδείχθηκε σωτήρια για τη χώρα, αλλά που έμελλε να σφραγισθεί με την τραγική δολοφονία του, μια και τα ελαττώματα και οι προκαταλήψεις του Ελληνικού λαού, με την παντελή έλλειψη παιδείας, οργάνωσης και διοίκησης, υπερίσχυαν πάντοτε και μάλιστα σ' όλη σχεδόν τη μετά την Επανάσταση του 1821 περίοδο.

Στις μέρες μας, είναι γεγονός που δεν αμφισβητεί σχεδόν κανείς ότι σ' όλες τις εκδηλώσεις της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ζωής της χώρας μας, οι βασικές αρχές και η σχετική θεωρία του Μάνατζμεντ σε θέματα προγραμματισμού, οργάνωσης, διοίκησης και ελέγχου ελάχιστα εφαρμόζονται.

Είναι επίσης αλήθεια, ότι και όταν ακόμη εφαρμόζονται οι βασικές αυτές αρχές, στις «εισροές» των οποίων ο ανθρώπινος παράγοντας κατέχει πρωταρχική θέση, η συμπεριφορά μας, σε θέματα αποδοχής και συμμετοχής, δεν είναι η ενδεδειγμένη.

Αυτό δείχνει ότι δεν έχουμε διδαχθεί απ' την Ιστορία μας και ίσως ότι ελάχιστα έχουμε παραδειγματιστεί.

Τολμώ να ισχυριστώ ότι, αν η παληκαριά, το θάρρος και το πάθος για την ελευθερία που έδειξε το σύνολο του Ελληνικού λαού στην περίοδο του 1821, και που δείχνει πάντα όταν χρειαστεί, συνδέονταν και συγχρόνως εφαρμόζονταν στοιχεία προγραμματισμού, οργάνωσης, διοίκησης και ελέγχου, συνέβαινε δε όλοι εμείς σήμερα να ήμασταν πιο ώριμοι και συνεπείς στην αποδοχή των αρχών του Μάνατζμεντ, και ο Αγώνας του 1821 θα ήταν συντομότερος και λιγότερο αιματηρός, και η μετέπειτα εξέλιξη του Ελληνικού κράτους ομαλότερη, αλλά, κυρίως, η σημερινή κατάσταση της Ελλάδας θα ήταν ασύγκριτα ευνοϊκότερη σ' όλους τους τομείς.

